

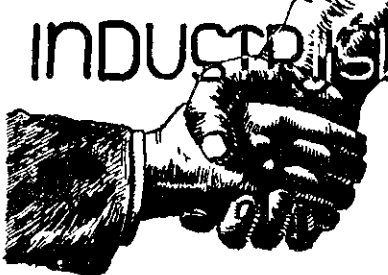
JOVARNIŠKI VESTNIK

KRANJSKE INDUSTRIJSKE DRUŽBE

LETO: 1
JESENICE - FUŽINE

Št. 28.

Vsem sodelavcem in svojcem
srečen Božič!

Naša podjetnost v letu 1937.

Jeseniška podjetnost je dala delo nad 1500 tim novim delavcem. 1114 novih delavcev je sprejela in zaposlila neposredno železarska tvornica sama.

V nekaj dneh bomo zaključili leto. Dolga vrsta delovnih dni je to, veliko skrbi so nam prinesli, veliko prizadevanja za prave in dobre gospodarske zasnove, veliko študija in veliko trdega dela tisočih glav in rok naše velike delovne vzajemnosti.

Ko gledamo na dovršena dela v letu, katerega zadnji dnevi potekajo, čutimo, da smo dolžni največje pozornosti dobromarnemu čutu in veselju do dela, ki je zajelo vso našo delovno skupnost in ustvarilo podlago za tako uspešno, mirno in sožitno delo. Kako tuja in odvrtna, kako škodljiva in uničujoča se nam zdi ob takih mislih tista sovražnost, ki se tako često rada umetno od zunaj zaseje v delovne skupnosti, da tam ruši in upropašča. Naša delovna vzajemnost je v preteklem letu ustvarjala na temeljih medsebojnega zaupanja in v taki bodočnosti imamo jamstvo, da so žrtve naložene v to našo podjetnost v izgledih, da obrodijo sad, od katerega bodo imeli koristi vsi — interesi podjetja, interesi delavstva, dobro kraja, dobro domovine in dobro naših otrok in bodočnosti.

Jeseniška podjetnost je podvzela vse, da je zavarovala možnost obstanka in da je gradila za gotovost nadaljnjega dela. Pri vsem svojem prizadevanju se ni ustrašila žrtev, ki so zahtevale novih noložb v podjetnost v tem delu slovenske zemlje. Bodí zahvala vsem, ki so to delo podprli.

Eno najvažnejših izvršenih del, ki bo zapisano v zgodovini našega železarstva kot nova doba, je v izgradnji redukcijske peči, s katero smo obnovili do 3000 let staro plavžarstvo v naših krajih. Vsake-mu članu naše delovne vzajemnosti je poznano, kako velike važnosti je ta obnovitev za ves naš nadaljnji obstoj. Mi smo sicer postavili novo redukcijsko peč, toda vsi oni, ki gledajo na Jesenice z drugačnimi občutki, naj vedo, da smo plav-

žarstvo le obnovili, saj tisti plavžarji, ki so pogašali zadnji jeseniški plavž, še živijo.

Z novo redukcijsko pečo je moralo podjetje popravljati tudi ostale zastarele obrate in postaviti nekaj novih objektov. Izvršena je bila prigradnja v martinarni, dela se še na grodljevki. Urediti je bilo treba skladišče v Hrenovci. Ker primanjkuje elektrike, je bila izvršena dopolnitev v parni centrali. Tudi ostali zastareli obrati kličejo po investicijah. Na Javorniku so bile popravljene peči na srednji progi, na progi debelc pločevine. Dalje se dela na povečanju peči na progi fine pločevine, treba je bilo večih generatorjev. V žični valjarni smo pričeli graditi že higienske naprave. Po obratih je bilo razdeljenih nad 700 železnih omaric za delavstvo. In koliko potreb še kriči iz leta v leto, koliko žrtev bo še potrebno, koliko ljubezni, koliko volje za delo, preden bodo vsi obrati dopolnjeni in urejene vse naprave.

Pri vsem tem pa se moramo tako rekoč tepsti za zemljo, za prostor. Tisto, kar od zunaj tako radi nazivajo »regulacija Save«, tisto je le težavno pridobivanje prostora ped za pedjo, meter za metrom. Oblast nam je dovolila preložitve Save v novo strugo. To je bilo potrebno, ker je bila nevarnost, da bi voda začela izpodjedati temelje tvornice in še bolj potrebno, da zagotovimo prostor za bodočnost. Tako se mora jeseniška železarna boriti že samo za prostor. Lahko si mislimo, da nas ta prostor ne stane samo 10 dinarjev kvadratni meter, nego mnogo, mnogo več. To delo ni malenkostno. Izkopati je treba nad 110.000 kubičnih metrov zemljine. Kdor primerja to izkopnino z raznimi podobnimi deli v inozemstvu, bo videl, da je tudi naše delo že mali gigant. To delo je nekaj pocenilo dejstvo, da se nahaja v izkopanem terenu več plasti gramoz, ki ga uporabljamo za gradbene svrhe.

Apnenčevo kamenje pa uporabljamo pri topilnih procesih, in sicer do 60 ton dnevno. Iz tega kamnoloma in peskoloma smo k novogradnjam dobavili dnevno do 100 kubičnih metrov materiala. Gradbeni material se je izvažal s pomočjo dvigalne naprave iz Save. Vse, kar pa je izven območja naših prog, so vozili vozniki, katerih je bilo do 30 dnevno. Poleg tega je delalo na pridobivanju zemljišča ob Savi nad 50 delavcev dnevno.

Poleg te podjetnosti, ki je dala samo v tovarni 1114 novim delavcem kruha, pa se je vzporedno razvijala tudi druga podjetnost. Samo tvrdka Slograd zaposluje skozi vse leto več sto delavcev in tako še več manjših tvrdk. Gotovo je samo v letošnjem letu našlo na Jesenicah kruha nad 1500 novih delavcev. 1500 delavcev, družinskih očetov in delavskih sinov. Kaj pomeni to na splošno in kaj pomeni še posebej za naš revni gorenjski kot. Kaj bi bilo, če bi te podjetnosti ne bilo, kaj bi bilo, če bi ta podjetnost propadla. Poglejmo samo, kako veliko in na široko pišemo, če je na primer na Jeperci dobilo 60 delavcev sezonsko zaposlitev za 6 mesecev. To imenujemo uspeh. V primeri s tem je jeseniška podjetnost doprinesla k rešitvi brezposelnosti svoj veliki delež.

Jeseniška podjetnost je storila svojo dolžnost. Jeseniška delovna vzajemnost beleži leto trdega, a stvarnega in uspešnega dela. To je dejstvo. V rokah bodočnosti pa leži odgovor, če bodo te žrtve dobro naložene in če bodo prinesle blagoslov. V rokah bodočnosti je tudi izgled nadaljnjih del našega delovnega doma. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da bomo tisto bodočnost gradili sami v dobronamernem sodelovanju v pravem sožitju in v veselju do dela, ki naj vlada v naši delovni vzajemnosti, da bo rasla in prospevala k našim skupnim ciljem.

Božični večer v tujini

(Resnična doživetja.)

Vsak drug čas bivanja v tujini je bolj prijeten kakor božični večer na tujem. Okrog nas vidimo, kako se vse pripravlja na praznovanje tega najlepšega in najglobljega praznika štirih sto milijonov kristjanov na zemlji. Vlaki dovažajo krajanje na njihove domove. Vse se vrača k družinam. Na domove k očetom prihajajo, k materam, k bratom in sestram, da skupno praznujejo, kakor so praznovali ob prvih spominih. Še tako zrahljane družine se tisti večer najdejo, da se povežejo z novimi prazničnimi spomini. Čisto z zadnjimi večernimi vlaki prihajajo še služkinje k svojim materam. Oh kako bo mati vesela svoje hčerke, kako bo hčerka vesela mame. Čim bolj se pogreza dan v večer, tem bolj se zaključuje praznična slika betlehemskih dni in tem bolj se prebivalstvo kraja zaključuje vase. Kako čuden občutek navdaja ob takih trenutkih človeka, ki ima v tistem kraju samo sobo s posebnim vhodom, polico s knjigami in umivalnik, v katerem voda zmrzne, ki nima tam svojega doma, kamor bi položil srce in praznoval... Kako silen je na ta večer izraz »tujec«, kako velik in notranje prepričevalen. Bog daj, da bi ga v naši sredi nihče ne čutil.

Nič ne pomaga, če so ljudje dobri in prijazni. Še huje je. Nič ne pomaga, če vpraša gospodinjo, ali je treba danes sobo zakuriti, tudi nič, če najbolj ljubki otročiček iz družine prinese darilce in povabi na čaj k družini, ker ostane močno res le to, da je razmerje lepo le zato, ker so obziri na mestu, ker tujec ve, da ne sme motiti in ker družina ve, da tujec ne bo motil. Tudi vabilo gospodinje in njene sestre učiteljice, ki je prišla, da praznuje z njimi, češ: naj gospod ostane, da bo pripovedoval, kako praznujejo božični večer v njegovem kraju, v njegovi domovini, nič ne znači, ker sicer še tako zgovorni tujec iz svojih božičnih čustev cirkusa ne more igrati. Končno pa manjka še besed v njihovem jeziku, da bi mogel vse povedati tako, kot danes čuti. Kaj preostane drugega kot suknja, klobuk in cesta, cesta nekam nepoznano — kam. Končno pa je lepa tudi taka pot. Človek gre in ne ve prav kam, ve pa, da bo bolje tako, da drugim ne bo motil tistega, česar sam nima — božičnega praznika, kakor ga praznuje njegova domovina. V žepu je sicer nekaj vabil slovenskih delavskih družin, ki bivajo tudi tu, kakor menda po vsem svetu. Študenti bodo zbrani tam in tam, gostilničar pa bo svojim rednim gostom malo bolj postregel in na ta večer ne bo nudil samo tistega večnega praženega krompirja in sira. Vendar so vse to le neznatne tolažbe. Vsak rad skriva svojo nesrečo, da ne gre tje, kamor je povabljen iz suhe vljudnosti, da lahko potem reče, da je imel pač še bolj važno vabilo in naj oprostijo, če ni mogel priti. Taki obziri sicer v mnogočem niso človeški, najmanj pa družabni, vendar radi bivajo v mladem človeku in pustimo jih, saj nikomur nič slabega nočejo.

Sprevodnica na tramvaju, ki vozi v 10 km oddaljeno mesto, pozna tujca že od daleč. Nikoli z njim ne govori, to pot pa je nekam prijazna in zgovorna, najbrž zato, ker so tujci na ta večer menda edini potniki ob taki uri. »Kam greste vi, gospod, ali sem ali tje, ali v ta lokal ali v ono beznico. Idite tje in tje, tam se pije dobra kava itd., itd.« »Karto mi dajte, vljudno prosim, spoštovana gospa... potem pa mir in se brigajte raje za to, da na postaji v Frouardu ne bomo predolgo čakali na vašo kavo, ki vam jo mora skoro pri vsakem mimohodu prinesiti tje hči...«, odgovori tujec malo po njihovo malo po svoje, in pristavi: »da jo potem tu žrete in polivate z njo potnike.« Vožnja s tramvajem do mesta še nekako mineva. V vozu je razen večnega pohajkovanja sprevodnice še priličen mir. Nekaj čisto nezanimivih potnikov ter par deklet, stalnih potnic ob tem času v neki mestni bar, ki tudi na ta večer dela.

V mestu je malo bolje. Tam je več takih ljudi, ki imajo na sveti večer suknjo, klobuk in cesto. Obup se porazdeli.

Na srečo je v tistem mestu še navada, da gredo v lokale tudi cele družine. Tam tista družinska skupnost ni več tako močna in tajinstvena kakor doma in posamezni družinski člani zijajo okrog po ljudch. Bolj vsakdanje in manj strašno izgleda to. Je pa čustvo svetega večera zajelo tudi mesto; ne da se tajiti.

Prišel je v restavracijo hotela tega mesta, ki meri že nekam na velemesto. Čisto v kotu je izbral mizo, da bi ne motil in da bi ga ne motili. Nekje pač mora človek biti, pa če je še tak sveti večer. Ni še dobro našel obešalnika, ki so v takih prostorih menda namenoma bolj skriti, da je človek bolj neroden in da potem to svojo nerodnost popravlja s tem, da junaško in več naročuje, so ga že obsuli številni plačilni, natakariji, podnatakariji, mali, veliki, raznih plačilnih sistemov. »Želite, želite, želite, želite...« Menda je že splošno poznano, da naročijo gostje pod takim hipnim navalom mnogo več kot pa bi naročili sicer, zato je iz tega vidika postopek restavracijske prakse povsem na mestu, vendar gre na živce. »Mir želim, mir, ali razumete, mir, hudiči, želim jaz, potem pa, ko se bom vsedel in ko bom k sapi prišel, bom prosil enega izmed vašega kora, da mi prinese tisti vaš večni francoski sir in tisto čorbo, kateri pravite juha...« Kako sijajno je, da človeka ne razumejo v njegovem jeziku; da si lahko mirno preganja jezo, oni pa mislijo, da se jim zahvaljuje, da so bili tako prijazni in so mu strgali

suknjo in klobuk z ramen in z glave. Poglejte, kako je človek krivičen. Samo sam sebi se hoče smiliti, ni pa mu mar, da bi tudi natakariji radi praznovali sveti večer doma in v miru. Ta večer je bilo v restavraciji manj gostov, zato je vsa postrežba in vsa pozornost usmerjena na tistega, ki je prišel. Vse je okrog njega in ga pridno vprašuje, če še kaj želi, če je tisto pero solate in če je tisti prestani riž dober.

S praznovanjem v restavraciji ni bilo nič. Naš poznanec je zopet na cesti. Kje bi še zapravljal čas, ki ga je toliko, da se kar maši. Tam doli na trgu Sloge ima svoje kavarniško podjetje človek, ki se je rodil v Podjuni na Koroškem, je pa že 57 let v tem kraju in je lastnik cnc največjih pivovaren v Evropi. Njegova kavarna je v tistem mestu tudi najbolj moderna, prav za prav že velikanski luksuz. Kratka seja na potu in sklep seje, da bo najbolje prebiti ure tam. Kako je človek nespameten, da ne gre takoj v tak lokal. Ob pogledu na to dobrovoljno maso ljudi je kar nekam lažje. Ni, ni sicer posebnega, le kapela je pomnožena. Igrajo sama dekleta, oblečene v dolgo črno svilo, ki je okusno in mojstrsko prirojena. Vse enako velike, vse enako lepe. Par koncertnih komadov in solo igranj pove, da so tudi vse glasbeno izvečbane. Kdor pa pozna lastnika — slovenskega rojaka, ta pa bo še vedel, da so njegovi lokali sicer umetniško prvi, mimo tega pa resni in dostojni, kakor ves njegov pojav, zato nima v njegovih lokalih kako mežikanje nobenega smisla. To povemo le v čast Slovincu. Samo, da je lastnik tega lokala rojen v Podjuni na Koroškem, pa je tu za našega človeka že nekam bolj prijetno.

Godba je napravila daljši odmor. Dekleta so vsa odšla. Končno, kaj pa nas to briga. Praznina se čuti le v toliko, ker se je uho navadilo na strune. Naenkrat pa se zablistajo stranska vrata in članice orkestra se vračajo. Vse preoblečene v rdečo svilo še lepšega dolgega kroja. Ta vrsta vitkih deklet med lučkami je našega gosta spominjala na prihod pastirkov v rodni vasi ob polnočnici. Ni sicer tu primere, vendar spomin je oživilen. Sledila je otožna melodija, nato vesel venček pesmi. Med igranjem so dekleta dobivala božična darila, se priklanjala in zahvaljevala. Tudi gostje pri omizjih so dobivali zavoje z darili.

Videl je, da je zašel v neko zaključeno družbo. Spomin na božič je bil močan in obudila so se čustva, ki so peljala srce v rodno vas. Ura je bila že 11 ponoči, čas, ko se po naših slovenskih hribih začnejo odpravljati k polnočnici. Sedel je zopet na tramvaj, ki pelje v mestece, ki ždi v bližnji okolici. Slučajno zopet ista sprevodnica. V tramvaju so bili trije: vozač, sprevodnica in potnik. Sprevodnica je bila izmed vseh najbolj zanimiva. Med tem časom je poplasknila gotovo že pet vrčev kave in sedaj jo na postajališču zopet čaka hčerka z novim loncem. Tam v ozadju se svetli nebo od žarov iz vrste visokih peči — teh večnih obratov. Pogled na tvornico, na delo je tudi ta večer veličasten, saj so tu tisti neprekinjeni obrati, ki morajo teči kakor voda, saj so tisti delavci podobni delavcem,

ki tudi morajo tisti večer streči po restavracijah, po elektrarnah in številnih drugih delovnih središčih na zemlji. Vsa ona dela, ki pa niso nujna, so ta večer opuščena, zato je pogled na izbrano tem lepši. Bog blagoslovi mir in delo!

Prosil je sprevednico, da bi ustavila pri prihodnjem postajališču, odkoder je pot do cerkve. Nalita s kavo je preslišala in ustavila šele pred centralno pivnico v glavni ulici. Pred vhodom pivnice sta stala fant in dekle. Fant jo je prepričeval, da bo prav, če gresta v ta lokal, ona pa se ni dala takoj prepričati in mu je ugovarjala, da jo dim duši.

Pozvonilo je k polnočnici. Cerkev je bila polna in v njej tisti mir, ki ga naj-

demo ta večer po tisočih cerkva po širni zemlji. Ista pesem, isti simboli tam daleč v rodni vasi v domovini in tu v tujini. Spomin na dom, spomin na starše, na brate, na poznanke, na sosede! Ta spomin je kakor molitev. Bog ve, kako praznujejo, kje so sedaj, ali so tudi pastirski nastopili, ali že poje vsa cerkev v planini tisto večno lepo »sveto noč...«. Kje ste lepi spomini moje mladosti, hvala, da ste me obiskali nocoj.

Pot domov je bila še prezgodnja. Družina bo še bdela in moral bi odgovarjati. Še skozi tvornico. Mirovala je po delavnicah. Ob visokih pečeh pa je bilo živo. Med delavci je bilo nekaj rojakov, ki so ob delu praznovali sveti ve-

čer. Delo je vedno resno, tokrat tudi. Kako mnogo grše je praznovanje svetega večera po pivnicah.

Ko je prišel v stanovanje, so ga slišali. Otroci so že spali. Učiteljica je pregledovala ilustracije, mož pa je dokazoval ženi, da je neumna in je to utemeljeval s tem, da je ona kriva, ker je otrok čaj razlil po mizi. Bila je užaljena, ker ji je to rekel pred tujcem. Po nekaj bolj temeljitih požirkih preostalega alkohola pa je postajal ljubeznivejši, obraz mu je žarel in ženi Margareti je pravil že »moj lt«. Odpustila mu je, kakor vedno, da bo lahko ponovno žalil.

Božični večer v tujini je tako minil

Dr. Maks Obersnel, gen. tajnik KID in predsednik Br. skladnice:

K ustanovitvi posebnega pokojninskega sklada za delavstvo Kranjske industrijske družbe

V današnji številki »Tovarniškega vestnika« je objavljeno besedilo kolektivne pogodbe z dne 12. oktobra 1937, s katero je bil ustanovljen posebni pokojninski sklad za delavstvo Kranjske industrijske družbe. Kot priloga te pogodbe so objavljena še pravila označenega sklada in v zvezi s pogodbo tudi izjava, ki jo je podala z odobritvijo rudarskega glavarstva Glavna bratovska skladnica v Ljubljani. S to izjavo bratovske skladnice je kolektivna pogodba z dne 12. oktobra 1937 dobila brezpogojno obvezno veljavo.

Spričo velikega pomena, ki ga bo imel novo ustanovljeni posebni pokojninski sklad za delavstvo naše družbe, naj mi bo dovoljeno, da priobčim pri tej priliki nekaj svojih misli o njem in o kolektivni pogodbi, s katero je bil ustanovljen.

Novi posebni pokojninski sklad bo nosilec posebnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, katerega bodo deležni izključno le delavci naše družbe in uslužbenci naše krajevne bratovske skladnice, kolikor niso zavezani pokojninskemu zavarovanju nameščencev. Novi sklad je torej namenjen izključno le našim delavcem in nima nobene skupnosti z drugimi področji pokojninskega zavarovanja razen tiste, ki je podana z dejstvom, da je upravljanje sklada poverjeno organom bratovske skladnice. Ni torej nobene nevarnosti, da bi neugodno stanje kakega drugega področja morda imelo kake škodljive posledice za naš novi sklad, a seveda tudi te možnosti ni, da bi se kak primanjkljaj, če bi nastal, mogel kriti s presežki drugih področij. Usoda našega novega sklada bo torej odvisna zgolj od naših razmer, v prvi vrsti od stalnosti razmer v pogledu zaposlitve zavarovanih članov, a tudi od sposobnosti naših krajevnih činiteljev za previdno in pravilno upravljanje premoženja, ki se bo nabralo v teku let. Zavarovani člani pa se bodo že od vsega početka morali vedno zavedati dejstva, da novi pokojninski sklad ni in ne sme biti neke vrste podporni sklad, iz katerega bi se delile dajatve po svobodnem preudarku, temveč da je pre-

moženje tega sklada kritni kapital za dajatve, ki so po pravilih točno določene in do katerih ima pravico, kdor izpolnjuje določene pogoje, in nihče drugi.

Kljub temu pa poslovanje upravnih organov, ki jim je poverjena uprava novega sklada, ne bo smelo zaiti na pota, ki jih včasih opazamo pri poslovanju drugih socialnih ustanov, kjer je poslovanje vezano na točne predpise in je svobodni preudarek izključen. Uprava novega sklada se bo res da morala držati pravil, a obenem bo vendarle morala biti kolikor mogoče prožna, prilagodljiva razmeram in potrebam, da bo uspeh njenega dela kar najboljši. Nobena, niti najbolj premišljena pravila ne morejo vnaprej pravično urejati vseh možnosti, ki se lahko pojavijo, in pravilno ocenjati vsakršno okolnost, ki bi utegnila v bodočnosti dobiti kak pomen za usodo dotične ustanove. Zato bodo upravni organi morali vršiti v polni meri svojo dolžnost tudi v smislu ustanovne pogodbe in pravil ter se vedno zavedati tega, da bo v marsičem usoda novega sklada navzlic vsem previdnim določbam pravil vendar odvisna tudi od njihovega premišljenega in smotrnega dela.

Premoženje novega sklada bo bržkone že ob zaključku prvega računskega leta doseglo poldrugi milijon dinarjev; v nadaljnjih štirih letih pa bo, če obresti niti ne računamo, pri sedanjem številu zavarovanih članov premoženje gotovo vsako leto naraslo za en nadaljnji milijon. Po petih letih bodo sicer prenehale obvezne dotacije podjetja, ki so dogovorjene za začetno petletno dobo, toda verjetno je, da bo prirastek na premoženju tudi naprej še vsako leto okrog enega milijona dinarjev. Vsota dajatev v prvih desetih letih ne bo zelo visoka, saj bo v tej dobi novi sklad v glavnem zaščiten po karenčni dobi in le izjemni primeri, nasteti v tretjem odstavku člena 12., bodo tvorili osnovo za priznavanje dodatnih pokojnin. Tako smemo računati, da bo premoženje sklada v desetih letih doseglo vsaj deset milijonov dinarjev. Ver-

jetno pa je, če bo razvoj zaposlitve kolikaj ugoden, da bo po desetih letih premoženje sklada to vsoto še znatno presegalo. Iz teh podatkov je razvidno, kako velik pomen bo imel naš novi sklad za naše delavstvo, posredno pa tudi za splošne gospodarske in socialne razmere v naših krajih.

Tisti, ki jim potek njihovega dodatnega zavarovanja ne bo dal možnosti, da bi dosegli dodatno pokojnino iz novega sklada, bodo imeli pravico do odpravnine. Če namreč zavarovani član trajno onemore, preden je dopolnil desetletno karenčno dobo, in če zanj ne veljajo izjemne določbe tretjega odstavka člena 12., dobi odpravnino, ki znaša 70 % skupnega rednega obveznega prispevka, vplačanega zanj v ta posebni sklad. Če pa zavarovani član svoje članstvo pri skladnici izgubi, preden trajno onemore, se mu kot odpravnina povrnejo iz sklada — če dotični ne obnovi svojega članstva v roku enega leta — vsi redni prispevki, ki jih je on sam vplačal, in če je že dvajset ali več let prispeval v ta sklad, tudi še polovica rednih prispevkov, ki jih je vplačalo zanj podjetje. Iz vseh teh razlogov je važno, da vsakdo ve, koliko on sam vplačuje v ta sklad in koliko vplačuje še zanj podjetje. Višina mesečnega rednega obveznega prispevka je po zavarovalnih kategorijah tale:

	Prispevek zav. člana din	Prispevek podjetja* din	Skupni prispevek din
Izven kategorije	12,50	28,12	40,62
I. kategorija	10,—	22,50	32,50
II. „	8,50	19,12	27,62
III. „	6,75	15,18	21,93
IV. „	5,50	12,37	17,87
V. „	4,25	9,56	13,81
VI. „	3,50	7,87	11,37

* Zneski v parah so pri prispevku podjetja popolnoma točno navedeni samo za I. kategorijo; pri ostalih kategorijah jih je za točen račun treba dopolniti z ulomki. Prispevek podjetja izračunaš tako, da prispevek zavarovanega člana pomnožiš s številom 2,25.

Seveda bo pri krajevni skladnici razvidno, koliko znašajo redni prispevki za vsakega zavarovanega člana, toda zaradi kontrole je dobro, da si to vsak zavarovani član tudi sam lahko vsak čas izračuna. Prispevek zavarovanega člana samega bo razviden iz mesečnega mezdne obračuna kot odbitek od zaslužka. Prispevek, ki ga plačuje za dotičnega podjetje, se pa da izračunati po prispevku člana samega. Zato hranite od 1. januarja 1938 dalje skrbno vse mesečne obračune, morda jih boste kdaj potrebovali.

Še neka okolnost v zvezi z novim skladom se mi zdi omembe vredna, namreč način ustanovitve novega sklada. Menda je to prvi primer (vsaj v naši državi, kako je drugod, ne vem), da se je sredstvo kolektivne pogodbe med podjetjem in strokovnimi delavskimi organizacijami uporabilo za ustanovitev takega sklada in za uvedbo posebnega pokojninskega zavarovanja. Navadno razumemo pod kolektivno pogodbo le skupno mezdno pogodbo, torej pogodbo, ki ureja višino mezdne zaslužka. Iz tega primera pa vidimo, da se more sredstvo skupne pogodbe prav dobro uporabiti tudi za urejanje drugih vprašanj, ki jih ustvarja sedanja doba v zvezi z napredujočo industrializacijo, vprašanj, ki spadajo sicer tudi že v področja, ki jih zakoni prisilno urejajo, a so vendarle tudi dostopna ureditvi po iniciativi prizadetih činiteljev samih. V razmerju med Kranjsko industrijsko družbo in njenim delavstvom je že več takih vprašanj bilo urejenih na sličen način. Naj le omenim kolektivno pogodbo z dne 19. marca 1932, ki je omogočila naši krajevni bratovski skladnici najetje

posojila pri borzi dela v dobi najtežje krize jeseniške industrije in v zvezi s tem ustanovitev posebnega lastnega sklada za podpiranje nezaposlenih bivših članov. Ali pa prej še sporazum z dne 17. marca 1930 o ustanovitvi zobozdravstvenega sklada za delavstvo Kranjske industrijske družbe, dopolnjen z dodatnim sporazumom z dne 29. decembra 1933. Tudi s temi pogodbami so bila urejena v našem področju gotova vprašanja socialnopolitičnega značaja, v oblikah in s sredstvi, ki jih smatramo v svojih prilikah za najprimernejša. Zdi se mi, da je tak način urejanja vprašanj socialnopolitičnega značaja v gotovih okoliščinah in razmerah najboljši. Pogodba je izraz zrelosti, zapoved pa mnogokrat le odraz nezdravih razmer in pa nerodno sredstvo, ki ne ustvarja vedno nameravanega stanja.

Naše novo dodatno pokojninsko zavarovanje se bo pričelo izvajati s 1. januarjem 1938. V nekaterih primerih se bo izvajalo celo v retroaktivno veljavo, kar pa za bistvo stvari ni zelo važno. S 1. januarjem 1938 se bo torej pričela šteti za vse takrat zavarovane člane desetletna čakalna doba, s tem dnevom se prične samostojno življenje pomembne nove ustanove, ki bo za naše delavstvo in za podjetje nov izraz skupne povezanosti interesov in skupnega smotrnega dela. Naj bo tej ustanovi usojeno, da bi dobro uspevala in izpolnjevala sedanji in bodočim generacijam jeseniškega industrijskega delavstva one nade, ki so zvezane z njo ob njenem rojstvu, v korist vsemu našemu delavstvu in v korist razvoju podjetja, ki je to pomembno ustanovo omogočilo.

Srečno!

Delu čast in priznanje

Zlati in srebrni poklicni jubileji
naših vrljih sodelavcev.

Ko ob zatonu leta pregledujemo bilanco našega skupnega dela, nas navdaja prijetna zavest, da smo dobro gospodarili in da so naši skupni napor obrodili lep sad. Playž in druge velike naprave, ki smo jih v tem letu postavili v obrat, so dale našemu podjetju bolj trajno in močno podlago. Naša družina se je v tem letu močno povečala. V službo je bilo sprejetih okoli tisoč novih nameščenecv

in delavcev. Med njimi je mnogo domačinov. Delo so dobili predvsem sinovi in vnuki naših starih in zvestih sodelavcev, ki so sodelovali pri gradnji temeljev naše industrije. Ta članek je namenjen njim, ki so v naših obratih pustili najboljše moči in najlepša leta svojega življenja.

V tem sestavku ne bomo navajali imen sodelavcev, ki so bili lansko leto deležni posebnega priznanja, pač pa one delavce in nameščence, ki so v tem letu dopolnili po 25, 30, 35, 40, 45 in 50 let in več let službovanja.

Naša industrija ni od včeraj...

Zbor jubilarov, ki delajo pri KID nad 40 let, z ravnatelji in s šefi oddelkov.

V sredini gen. ravnatelj g. C. Noot in tehn. ravnatelj ing. L. Dostal — med njima jubilar g. Rozman, ki dela pri industriji neprenehoma 58 let. V zadnji vrsti, z brado, jubilar g. Novak, ki je delal dolgo vrsto let kot kovinar v Taškentu v Rusiji.

Rizzoli Alojz, blagajnik v železarni na Javorniku, je po službenih letih najstarejši nameščenec v našem podjetju. Dopolnil je 46 let nepretrganega službovanja. Njemu sledita inž. **Haiser Ignac**, šef kem. laboratorija, in **Kerstein Anton**, šef pisarne v žičarni, ki imata po 45 let službe za seboj. Med delovodji sta na prvem mestu **Merlič Boštjan** in **Langus Jakob** s 47 leti, **Anzele Franc** s 45, **Torkar Franc** in **Božič Jože** po 44, **Soklič Andrej**, **Sorgo Florjan** in **Čop Miha** po 42, **Bernard Jože** in **Torkar Anton** pa po 40 let službovanja.

Med delavci je po službenih letih najstarejši **Rozman Janez**, ki bo ob novem letu dopolnil 58. leto službovanja, njemu pa sledi **Rabič Matevž** st., ki je pri podjetju zaposlen polnih 52 let. Za njima jih je cela vrsta tovarišev, ki so zaposleni od 41 do 50 let, ki jim je ravnateljstvo lanske leto poklonilo lepa priznanja za njihovo dolgoletno zvesto službovanje.

Letos pa so naslednji naši sodelavci dopolnili 40 letni jubilej dela: **Bizjak Janez**, **Gašperin Janez**, **Legat Jože**, **Perhinig Jože**, **Piber Nande**, **Gabrijel Šimen**, **Mohorič Janez**, **Hlebanja Franc**, **Justin Anton**, **Pogačnik Alojzij**, **Tratnik Jože**, **Kosmač Anton**, **Modre Ludvik**, **Svetina Anton**, **Vilman Franc**, **Razinger Ignacij**, **Tušar Franc**, **Vilman** in **Klinar L.**

Po 35 let so zaposleni naslednji sodelavci: **Arh Janez**, **Bertoncelj Janez**, **Cegnar Janez**, **Eržen Janez**, **Felc Janez**, **Ferbežar Alojz**, **Kiršnar Rupert**, **Korošec Matevž**, **Kokalj Janez**, **Robič Janez** (1259), **Strugar Matija** (1408), **Tičar Janez**, **Tratnik Franc**, **Žen Jakob** (340), **Žen Jakob** (600), **Zvezda Karel** in **Železnik Franc**.

Po 30 let so v službi našega podjetja sledeči tovariši: **Balanč Janez**, **Brišar Janez**, **Čenček Nikolaj**, **Demšar Pavel**, **Hadwiger Alojzij**, **Koren Ferdinand**, **Komic Jože** st., **Kocjančič Janez**, **Klanjšek Andrej**, **Knific Jože**, **Marolt Vincenc**, **Osredkar Anton**, **Oblak Anton**, **Pintar Jernej**, **Slivnik Janez**, **Slivnik Franc**, **Šmid Jakob**, **Svetina Franc** in **Tarman Janez** (2224).

Po 25 let pa so zaposleni naslednji sodelavci: **Arnež Anton**, **Benedičič Jože**, **Burnik Franc**, **Barbarino Štefan**, **Cegnar Jakob**, **Celar Franc**, **Iskra Srečko**, **Kobal Peter**, **Lukič Jože**, **Mežek Franc**, **Pintar Janez**, **Ribnikar Janez**, **Razinger Janez** (1663), **Reven Janez**, **Šorli Matevž**, **Vajavec Franc** in **Zagar Janez**.

Bodi veteranom tihega, vztrajnega in odgovornosti polnega dela ohranjeno zdravje in čilost preko poletja in jeseni v pozno zimo življenja, da bodo uživali sadove dolgotrajnega dela v zadovoljstvu in sreči.

G. Schüler, obratovodja žičnih obratov:

0 žarjenju tračnega železa in žice

(Konec.)

Glej »Listnico uredništva« in popravi zadnji sestavek, ki zamenja besedo žarjenje z besedo kaljenje.

Naša električna žarilna naprava je vzor moderne žarilnice, ne oziraje se na to, ali se segreva s pomočjo elektrike ali s pomočjo plinov. Žarilni kotli so zgrajeni iz 3 mm debele ognjezdorne pločevine. Na zgornji strani so opremljeni z žlebom za vodo. V tem žlebu je nameščeno 13 mm debelo gumijasto tesnilo, ki skrbi za popolno zrakotesno zaporo kotla. Na pokrovu, ki se zrakotesno pritrdi na kotle, je dvojni zračni ventil. Na ta pokrov obesimo nosilo, ki je spodaj opremljeno z nosilnim križem. Vsi ti deli so zgrajeni iz materiala, ki vzdrži temperaturo v žarilnih pečeh. Na ta nosilni križ se potem naloži ali tračno železo ali žica, zavita v obliki vencev. To se potem postavi v žarilni kotel, pritrdi pokrov in odpre zračna zaklopka ter vse skupaj položi v peč. Skozi pokrov se namesti toplomer, ki meri in kaže toploto, ki vlada v sredini peči. En toplomer je nameščen tudi v peči sami med električnimi ovoji.

Ti žarilni kotli, ki so zgrajeni iz tanke pločevine, nikakor ne služijo več kot nosila za material, ki je naložen v kotlu, nego so le zato tu, da je mogoče žarilni material popolnoma zrakotesno zapreti v peč. Pri starih žarilnicah so kotli služili tudi kot nosila in so morali biti zato močni in težki. S tem se je doseglo, da je teža kotla mnogo bolj sorazmerna s težo vložka in da je tako tudi čas žarjenja v primeri s prejšnjim mnogo krajši.

Na posebni stikalni deski, ki je nameščena v žarilnici, se nahajajo merilni in registrirni aparati, ki so zvezani s toplomeri v pečeh in kažejo stvarni proces v pečeh, tako glede časa, kakor glede temperature. To belčenje je po predhodni nastavitvi zaželeno temperature na aparatih povsem avtomatsko.

Proces žarjenja poteka na sledeči način.

Ako želimo, da doseže toplota v kotlu na primer 720° C, nastavimo toplomer, ki je zvezan s pečjo, na 800°, toplomer, ki je zvezan z notranjostjo vložka, pa na 700°. Žarilni navoji oddajo potom izžarevanja svojo toploto najprej žarilnemu kotlu in ta zopet dalje vložku. Ko je toplota prodrla v notranjost vložka, je dosežen tudi toplomer, ki se nahaja v sredini vložka. Električni navoji dosežejo zelo hitro svojo temperaturo 800°. V tem trenutku stopijo v funkcijo registrirni in avtomatski aparati na stikalni deski in peč takoj izklopijo. Kakor hitro pa se peč radi izklopljenega toka zopet ohladi za kakih 10°, aparati električno peč zopet avtomatsko sklopijo. Ta proces se ponavlja tako dolgo, dokler ni tudi v sredini peči dosežena zaželeno temperatura 700°. Ko je to doseženo, se peč zopet avtomatsko izklopi in na stikalni deski se pokaže rdeča luč, ki znači, da je žarilni proces zaključen.

Pri žarjenju se segreva tudi zrak, ki je v žarilnem kotlu in odhaja skozi zračne ventile na pokrovu na prosto. Takoj po končanem procesu se zračni ventili

(Dalje na strani 6.)

Razno

Pazljivost je preprečila nesrečo.

V zadnjem »Tov. vestniku« sem bral o nesreči v Katovicah. Omemba takih ne-zgod v našem listu je zelo potrebna, da se bomo znali čuvati vnaprej. Spominjam se nezgode pred 30 leti. Takrat se vzrokov nesreč še ni preiskovalo. Taka neugotovljena nesreča se je potem ponavljala. Če pa najdemo vzrok, nam je dana možnost, da ga odpravimo.

Naj navedem še primer velike nesreče v Plznju v škodovih tovarnah na Češkem. Ulivali smo velike komade za ladje. Ponev je bila 30 tonska in je visela na žerjavu, ki jo je prenašal kakih 40 metrov daleč do kalupov. Naenkrat pa je opazil obratni inženir ob dnu ponve žarečo liso na pločevini. Zavpil je in odskočili smo na vse strani, tudi žerjavovodja je na vzklík popustil. V nekaj sekundah je ponev pregorela in jeklo je brizgnilo skozi odprtino na vse strani. Žerjav je vozil še kakih 20 m dalje po livarni, potem se je vnel. Železna masa se je razlivala po vsej livarni, zgorele so vse omare, vsa obleka in žerjav. Človeških žrtev ni bilo, ker je bila pazljivost na mestu.

Nato so ugotovili vzrok nesreče. Za opeko se je nabrala para. Skozi pločevino ni mogla, zato je bušnila skozi opeko in porinila opeko v ponev. Tako je nastala odprtina in je izteklo 30 ton jekla po livarni. Malta je bila še surova.

F. T., liv. mojster.

Stroji so nam pojedli kruh.

Ta trditev je danes nekako splošna. Tako je in nič drugače, kaj bi dalje razmotrivali in mislili, ko pa je lahko tako in ko je stvarno misliti tako težko.

Urednik lista »Borovo« pa je šel malo dalje in je našel podatke, ki dokazujejo, da ta trditev prvič ni samo zlagana, nego da je pravilno stanje tudi lahko dokazati. Stvar izgleda sledeče:

Pred 65 leti je bilo na proizvodnji najrazličnejših ljudskih potreb zaposlenih 324 ljudi od tisoč prebivalstva. Danes, ko uporabljamo stroje, bi tisti, ki nočejo prav misliti, sklepali, da so stroji tudi tem 324 ljudem odvzeli zaposlitev. Res pa je, da dela na proizvodnji raznih potreb danes v dobi strojev 410 ljudi od tisoč prebivalstva.

Stroji so prinesli torej povečanje produkcije, boljši življenjski obstanek in večjo zaposlenost. Stroji pomagajo človeku uspešno delati.

**Zastoj dela
pri Strojnih tovarnah in livarnah
v Ljubljani.**

Nedeljski časopisi so poročali o pomoznih akcijah za 250 delavcev in nameščencev, ki so bili zaposleni pri STIL. Ker je po poročilih okrog 190 poročenih, je ta zastoj dela še hujši. Poleg tega je bilo tam tudi nekaj vajencev, ki bodo po časopisnih poročilih prevzeti po neki osješki tvrdki. Okrog 250 delavcev in nameščencev čaka novega zaposlenja in prosi na vse strani. Največ pa upajo in

se menda na tem že dela, da bo delo pri STIL obnovljeno, za kar se lastniki največ prizadevajo. — Naj nihče ne misli, da gre podjetnosti v Sloveniji dobro. Sredi konjunkturalne je možno, da se pri vstopih v tvornice pojavijo seznanji o odpustih delovnega ljudstva, če nastopijo nepravilnosti, ki so močnejše od sile in volje podjetnosti. Varujmo delo, dokler ga imamo in ustvarjajmo mu bodočnost.

Odgovor, ki veliko pove.

Tvornica »Alpa« je na sestavek v listu »Na Mejah«, kjer so bile omenjene razne razmere, očitavanja in pouki tej tvornici, odgovorila v zadnji številki istega lista z daljšim odgovorom. Prosimo, naše uredništvo nima namena polemizirati, navedemo naj le zadnjo točko odgovora tvornice »Alpa«, ki se glasi:

»Končno tudi ni res, da gradi naše podjetje v Karlovcu novo tovarno za deleže, ki se slovenskemu delavstvu krivično trgajo izpred ust, temveč je resnica samo ta, da ne gradimo nobene nove tovarne, zlasti ne v Karlovcu. Res pa se bavimo z načrtom, da bi preselili naš obrat v južni del države, kjer so najemnina in režijski stroški mnogo manjši in tudi surovine cenejše, poleg tega pa 70 % naše produkcije konsumira ljudstvo na jugu naše države in bi tako prihranili tudi na tovarnini...« (podčrtali mi).

V našem listu smo že omenili, kako radi pri nas napadamo podjetnost v Sloveniji, jo učimo, jo kritiziramo, ji očitamo, ji dajemo navodila itd., itd., samo da so listi polni. Če zasledimo, da je kje kako podjetje pri nas še dobičkanosno, ga že glodamo, kakor da bi pri nas nihče ne smel uspevati. Gornji odgovor morda ne hote pove, da se tistih pridig in nasvetov podjetnost kar boji in da se bo takim nasvetom začela umikati tje, kjer podjetnost bolj cenijo, ker vedo, da je blagostanje ljudstva od nje odvisno.

Kar pa se tiče pravičnosti ali krivičnosti prej omenjenih polemik med listom »Na Mejah« in tvornico »Alpa«, pa je morda razvidno iz sestavkov v »Na Mejah«.

Železo ne bo rjavelo.

Na Angleškem so našli sredstvo proti rjavenju železnih in jeklenih predmetov. Pri uporabi tega novega sredstva ni treba že zarjavelih mest niti očistiti, nego se zarjavelo mesto kar lepo namaže. Tista maža, ki se na predmetu lepo posuši, varuje predmete pred rjo.

Nova visoka peč v obratu.

Kakor smo že ponatisnili iz Jugoslovenskega Kurirja, je podjetje Sartid v Smederevu vzelo v zakup izkoriščanje terena železne rude v Majdanpeku, ki se nahaja v lasti nekega belgijskega društva. Sartid je zgradilo tudi že visoko peč za pridobivanje rude s pomočjo oglja. Visoka peč bo šla v obrat konec tega meseca.

(Nadaljevanje s 5. strani.)

zaprejo, kotel se vzame iz peči in namesti v hladilne jame. Hladilne jame so zvezane med seboj s kanalom, na koncu kanala pa je nameščen močan ventilator, ki skrbi za čim hitrejšo ohlajevanje žarilnih kotlov. Med ohlajevanjem se zrak, ki je še ostal v kotlih, zopet zgosti. Tako nastane v kotlu brezračni prostor. Novi zrak, odnosno kisik pa ne more v kotel, ker je ta zrakotesno zaprt. Na ta način ostane vložek, ki smo ga žarili, lepo svetel.

V mnogih primerih pa se zahteva, da ostane žarjeni material motne barve — moder. Tudi pri tem žarjenju je proces enak, samo s to razliko, da se pri ohlajevanju, ko je temperatura padla že na 380°, odprejo zračni ventili za vstop svežega zraka v kotel. Žarjeni material postane moder — oksidira. Premočno oksidiranje materiala, ki bi povzročalo na površju že škajo, je v tem primeru radi nizke temperature nemogoče. Modra barva tračnega železa ali žice je tem lepša in enakomernjša, čim bolj rahlo so naviti posamezni skladi vložka, da ima zrak na vsej površini prost dostop.

Večkrat se pripeti, da se ovojji prav tanke žice ali tračnega železa med procesom žarjenja sprimejo, četudi temperatura ni bila prekoračena. Ta pojav se dogodi v primeru, če so ovojji premočno naviti. Že pri navijanju tankih žic so ovojji precej trdo stisnjeni in če se sedaj še pri vlaganju v žarilni kotel ne pazi na

to, da bi bili posamezni skladi lepo rahlo položeni drug na drugega, je sprijem pač mogoč, vsaj pri spodnjih, najbolj stisnjenih ovojjih.

Če se povrnemo k raznim konstrukcijskim oblikam žarilnih peči, bi omenil, da so za žarjenje tračnega železa in žice najbolj priročne okrogle peči. V kratkem bo na Jesenicah zgrajena nova žarilna baterija s štirimi pečmi, ki bodo kurjene s pomočjo visokopečnega plina. Na žarilni kotel bodo radialno delovali plinski gorilci. Za žarilne kotle bodo tudi v tem primeru uporabljene sedanje oblike kotlov, tako, da se bodo lahko uporabljali sedaj pri električnih pečeh, sedaj zopet pri novih plinskih pečeh.

Nadaljnja tipa žarilnih peči so tako zvane vlečne peči, pri katerih se tračno železo ali žica vlečejo skozi peč v posameznih žilah ali pa da se skozi peč na transportnem traku vodijo celi skladi materiala za žarjenje. V obeh teh primerih so peči tako konstruirane, da se dovaja varovalni plin, ki onemogoča oksidiranje materiala, da dobimo zopet svetlo žarjeni material.

Druga vrsta žarilnih peči so zopet peči s pokrovi, kakor jih ima naš oddelek za fino pločevino in ki so podobne našim Siemens-Schuckert žarilnim pečem in pri katerih se mesto žarilnih kotlov uporabljajo pokrovi, ki jih zrakotesno pokrijemo preko materiala. Žarjenje samo pa je tudi v tem primeru enako kot pri žarjenju v žarilnih kotlih.

Josef K. Bohnen, obratovodja cevarne:

0 izdelavi in pomenu varjenih železnih cevi

(Konec.)

Cevi moramo po izdelavi še zravnavati. To storimo na posebnih ravnalnih strojih. Po zravnavanju sledi preizkušnja cevi. Vsaka cev se preizkusi s hidravličnim pritiskom do 50 atmosfer. Na obeh straneh se po potrebi izdelajo še navoji.

Tiste cevi, ki morajo biti pocinkane, to so cevi, ki služijo za napeljavno pitne vode, položimo v lužilo, kjer se nahaja žveplena kislina. V tem lužilu se cevi lepo očistijo, da je možno pocinkanje. Po procesu luženja cevi operemo v sveži vodi. Od tu pridejo cevi v razredčeno solno kislino in dalje v cinkovo kopel.

Pocinkovalna kopel sestoji iz velike kadi, ki se segreva pri KID s pomočjo elektrike. V to cinkovo kopel je v sredino postavljena vmesna stena do 200 mm globoko, ki loči vložno stran od strani, na kateri cevi zopet izvlačimo iz kopeli. Na vložni strani se nahaja na površju kopeli salmiakova plast. Cevi se polagajo v kopel na strani, kjer plava salmiakova plast, se potiskajo pod vmesno steno na drugo stran in se izvlačijo pocinkane iz kopeli. Pri izvlačenju jih očistimo tako, da jih vlečemo skozi vozle azbestne vrvice, in sicer poševno, da izteče odvisni cink tudi iz notranjosti cevi. Cevi se zopet ohladijo v vodi. Zatem se preizkusi kvaliteta pocinkanja, cevi se še

ročno izravnavajo in po zahtevi opremijo z navoji.

Kadar pa se od cevi zahteva še posebna kvaliteta in fizikalna vrednost ali specialne uporabe, kakor možnost upognjavanja, razširjenja ali zarobljenja, cevi še posebej termično obdelujemo v specialnih žarilnih pečeh.

Avtogensko varjene cevi se uporabljajo za najrazličnejše svrhe, predvsem seveda za vodovode, plinovode in parovode. Vlečeno izdelane, da postanejo povsem ravne na površju, uporabljamo tudi za izdelavo upognjenega pohištva in za izdelavo koles. Dalje jih uporabljamo tudi pri lažjih železnih konstrukcijah, za stebre in nosilce pri instalaciji razsvetljave, dalje kot ograjo itd. Končno naj še omenimo, da se izdelujejo še jeklene oklepne cevi, ki varujejo električno napeljavo in so prevlečene z lakom. Izdelovalni program se veča in veča in so bili napravljeni tudi že poskusi, da bi avtogensko varjene cevi uporabljali pri parnih kotlih. V nekatere parne kotle z odvajalno toploto so bile vgrajene avtogensko varjene cevi domačega izdelka in služijo na tistih mestih svojemu namenu povsem zadovoljivo.

Vzporedno naj še omenim, da so v Združenih državah Severne Amerike

varjene cevi že dovoljene za zgradbo parnih kotlov in da povečava trdnost Steel & Tubes inc v Clevelandu iz leta v leto svoje naprave, da more ustreči naročilom. Verjetno je, da se bo čez nekaj časa tudi pri nas uveljavila uporaba varjenih cevi v konstrukciji parnega kotla.

O dobri kvaliteti cevi KID govori tudi sledeča izjava:

Kraljevina Jugoslavija
Generalna direkcija drž. železnica

Ekonomno odeljenje
G. D. Br. 23.729

Beograd, 15. marta 1932 g.

I z v e š t a j

o izvršenom ispitivanju 3 ugleda cevi od gvozdja od 1 cola koje je tražila Kranjska ind. družba pismom od 2 marta t. g. i odobrenju u aktu G. D. Br. 23.729/32.

Pregledom sva tri ugleda utvrđen je sledeći prosečan rezultat:

1) Cevi su od mekog valjanog gvozdja, vrlo dobro zavarene »švajsovane« autogeno na mestu sastava. Debljina zida cevi 3'2 mm.

2) Cevi su isprobane na hladni vodeni pritisak i izdržale su pritisak od preko 400 atmosfera, a nigde nisu popustile ni na šavu ni na kome drugom mestu.

Mil. Vukadinović s. r.

Šef oteka za ispitivanje materijala
i hemijsko-mehaničkog laboratorija

Svet. Dj. Gajić s. r.

Načelnik ekonomskog odeljenja
Gen. dir. drž. žel.

Slovensko navado popravljamo

Vsem je še poznano, ko so po vsej Sloveniji zajokali številni listi in lističi ter milo tožili nad nesrečno usodo, da je pri vsem prizadevanju poplavljanja le še najdeno cno nesramno podjetje v Sloveniji, ki ni bilo falitno in je še izkazalo nekaj dobička. Dobiček so odkrili pri Trboveljski prem. družbi v Trbovljah v Sloveniji, srecz Laško.

Sedaj pa prinašajo naši listi čisto druge objave. Angleškemu kapitalu v Trepči gre prav dobro. Delničarji, ki so vložili okrog 270.000 milijonov din kapitala v podjetje, so dobili že do sedaj izplačenega skoro 90 %. V enem letu bo ves denar vrnjen, potem pa bo šlo lepo dalje. Letos je družba izplačala 79 milijonov dinarjev dividend. Listi pravijo, da bodo znašali tudi bodoči letni čisti dobički od 80 do 100 milijonov dinarjev.

Borškemu rudniku gre še bolje. »Delavski list« piše, da je imel ta rudnik samo letos 1388 milijonov dinarjev čistega dobička. Dobiček, ki smo ga lani na nesrečo odkrili pri TPD, pa je znašal celih 15,8 milijonov dinarjev!

Dalje pravijo listi, da plača borski rudnik v primeri s čistim dobičkom 8,1 % davka, TPD v Sloveniji pa 62 %, torej podjetje v Sloveniji plača sorazmerno 8 krat več davka kot ono na jugu.

Mi nismo tu za tovrstne kritike. Ta stvar spada v resore gospodarske politike. Ničesar tudi nočemo odkriti ali očitati, saj so vse tiste številke javne, naše uredništvo omenja le primer, kakor je prav, če pogledamo malo naokoli, potem bomo lažje razumeli, da bi bilo veliko bolje, če bi bilo pri nas 100 podjetij, ki bi lepo delovala in delala magari z ogromnimi dobički, kakor pa če so pri nas podjetja, ki slabo delajo in nimajo nobenih dobičkov. Zakaj bi morali biti pri nas vsi berači.

Krajevna bratovska skladnica
na Jesenicah
Opr. št. 2146/37.

Jesenice, dne 27. nov. 1937.

Razglas

Ker se je tekom letošnjega leta število članstva pri bratovski skladnici zelo povečalo, se je pokazala potreba po preureditvi zdravniške službe. Z ozirom na to okolnost se bo vršila zdravniška služba za zavarovane člane in njihove družinske člane

od 1. decembra 1937

dalje po sledečem redu:

g. dr. Schwab ordinira za zavarovane člane, ki zaradi obolenja dela ne opravljajo, v bolnici od 10. do 12. ure;

g. dr. Čeh ordinira za zavarovane člane, ki se zdravijo ambulantno, v bolnici od pol 8. do 9. ure, za družinske člane pa od 9. do 10. ure;

g. dr. Keržan ordinira za družinske člane od 14. do 16. ure v bolnici.

Vse druge odredbe v pogledu zdravniške službe pri bratovski skladnici, ki se nanašajo na ureditev rajonov in na ordinacije ob nedeljah, ostanejo neizpremenjene v veljavi, kakor do sedaj.

Vsi zavarovani člani in njihovi družinski člani se opozarjajo na to novo razvrstitev zdravniške službe s pozivom, da se ob vsaki priliki ravna po njej, ker s tem pomagajo, da se zdravniška služba vrši hitreje, sebi pa prihranijo nepotrebno čakanje.

Predsednik:
Dr. M. Obersnel s. r.

Pripravljanje kosila na izletu v Planini

Zahvala

Jesenice, dne 6. dec. 1937.

P. n.

Kranjska ind. družba
na Jesenicah.

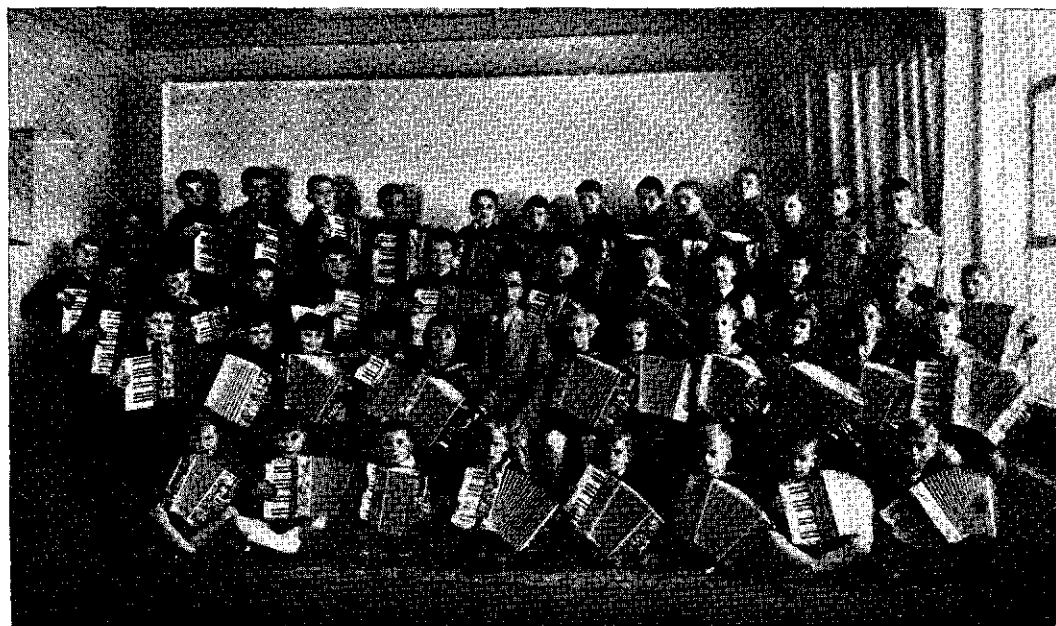
Dopis z dne 22. nov. 1937, ki ste ga poslali in v katerem dovoljujete uporabo prostora in kurjenje v kazini na Vaše stroške za naše male harmonikarje, sva prejela v zadovoljstvo vseh.

Zahvaljujemo se v imenu vseh malčkov, ki so deležni Vaše naklonjenosti, kakor tudi v imenu njihovih staršev, za razumevanje, ki ste ga pokazali za to glasbeno in kulturno ustanovo.

V upanju, da bo gornji naslov tudi v bodoče stal na strani tej, kakor tudi vsem kulturnim ustanovam in pomagal k napredku in vzgoji delavske mladine, se še enkrat gornjemu naslovu najlepše zahvaljujemo.

Škrli Franc s. r. Jeram Martin s. r.

Več pesmi v življenje

Zbor malih harmonikarjev na Jesenicah.

Ustanovljen je bil pred 2 mesecema in šteje že 54 članov. Zborovodja g. Fakin iz Kranja. Sinovom in hčerkam naših kovinarjev želimo veliko uspehov.

Dr. Čeh Milan, zdravnik Brat. skladnice na Jesenicah:

Splošno o nezgodah in nezgodnem zavarovanju

»Nesreča nikdar ne počiva«.

Če se ta ljudski pregovor uveljavlja v vsakdanjem življenju, tem bolj se uveljavlja ta rek v industrijskem podjetju, zlasti pri železarski industriji. Delavec je pri takem podjetju le sestaven del stroja, ki je na njega priklenjen in tvorita neko nerazdružljivo enoto. »Čas je denar«. Ta izrek se posebno izraža v industriji, ker je od časa in izdelave odvisna možnost konkurence vsakega podjetja. Torej naglica dela ter združitev materialne in mehanične energije z biološko, življenjsko, človeško energijo so glavni (zunanji) vzroki pogostih nesreč. Drugi, nič manj važen činitelj pri nezgodah je brezbržnost poedinca, ki ne upošteva odredb in varnostnih naprav, alkoholizem, neprespanske noči itd. A tretji, nič manj važen faktor je poiskati v telesni, posebno pa duševni nesposobnosti poedinca, ki opravlja pri stroju ali na gotovem mestu delo, čeprav od narave ni obdarjen z gotovo časovno odločnostjo. Tak človek ogroža sebe in druge.

O teh osebah bi se rad na tem mestu malo razpisal. Vsak stroj rabi primerne moža, ki obvlada časovno vse muhe in motnje pri stroju. Vsakemu delav-

cu so sigurno znani sodelavci, ki so že številne nezgode utrpeli po rokah in nogah. Kaj je vzrok, da je ta ali oni vedno znova in znova utrpel nezgodo, medtem ko se drugi, ki opravlja isto delo pri istem stroju, nikdar ne ponesreči. Vsakemu je prav dobro znano, da igrajo v vsakdanjem življenju prav važno vlogo čutila. Ona nas vodijo skozi življenje, nas vodijo povsod, nas pravočasno opozarjajo na nevarnost, ki nam preti od naše okolice. Govorimo o višjih in nižjih čutilnih organizmih. Višja čuteža sta ona za vid in sluh, nižji številni organi pa so za tip, vonj in okus. Čutila imajo v koži ali pa eksponiranih mestih čutežne celice, ki sprejemajo dražljaje. Te dražljaje vodijo živci v hrbtenjačo ali pa direktno v možgane. V možganih se spremeni ta prvotni dražljaj v občutek. Občutek draži v možganih druga mesta, ki povzročajo gibe udov ali telesa. Imamo še druga čutila, ki so navadnemu človeku manj znana, ki pa so ravno tako važna kakor zgoraj opisana. — Omenim naj tukaj le čut statičnosti (čut o ravnovesju). Čutila se nahajajo v sklepih in mišičevju. Ta čut nam omogoča, da pri zaprtih očeh točno presodimo lego svojih udov.

Žal nismo tako srečni, da bi vsakdo imel zdrava čutila. Tako pozna sigurno vsakdo enega ali drugega, ki je naglušen, najsi bo že od rojstva ali pa kot posledica prestopanja gnojenja v srednjem ušesu. Ta je kratko- ali dalekoviden, zopet hiba dednosti. Tudi to je pohabljenost, čeprav od rojstva podedovana, ki pa igra pri vsakdanjem življenju in pri nezgodah važno vlogo. No, če se že zdravemu človeku pripeti nesreča, tem bolj bo izpostavljen nevarnosti oni, pri katerem so čutila deloma ali popolnoma pohabljeni. Vsakemu je znano, da izgubo vida le v skromni meri nadomesti čutilo tipa.

Čutila igrajo tako važno vlogo v vsakdanjem življenju in pri nezgodah, da je problem o nezgodah le rešljiv, če natančno poznamo zvezo med zunanjim svetom preko našega čutila do naših centralnih živčnih organov. Vsaka akcija rodi reakcijo. Ta fizikalni zakon obvelja tudi pri vsakem živem bitju. Čas, ki poteka med udarcem ali kako silo, ki učinkuje na naše telo — do onega trenutka, ko se telo tega zaveda, odnosno ko se mi tega zavedamo in izvrši telo uspešen protigib ali reakcijo na zunanji dražljaj, imenujemo časovno reakcijo. Pri delu v tovarni izvrši pri delavcu stroj, gibajoča zarača tvarina ali masa, ali tok in drugo svojo akcijo. Na vse to mora, hočeš ali nočeš, telo reagirati hitro ali počasi, kakor si pač zna vsak pomagati, da se obvaruje nesreče. Od časovne dolžine med

Sušnik Matija:

Doživljaj v brzovlaku

Brzovlak je s silno naglico drvel nizdol proti donavski kotlini. Bila je krasna predbožična noč. Belina snega se je lesketala v svitu luči v mirijadah biserov. Vasi, trgi, gozdovi in zasneženi travniki so tonili v dalji za nami. Vlak, ki je silno hitro požiral kilometre, se je s češkoslovaške strani bližal Linzu, glavnemu mestu Gornje Avstrije, kamor je privozil okoli polnoči.

Na peronu je čakala velika množica ljudi, ki se je pognala proti vozovom našega vlaka in jih na mah zasedla do zadnjega kotička.

Nekaj minut pred odhodom našega vlaka na jug, se je v našem vozu pojavil tajni policist, ki je zahteval od vsch potnikov, da se legitimirajo. Posebno pozorno je pregledoval moje papirje, me začel motriti od nog do glave in me končno z rezkim glasom pozval, naj mu sledim na policijski komisariat.

To me je spravilo hudo iz ravnotežja. Pustil sem v vozu vse svoje stvari med popolnoma neznanimi ljudmi. Vlaki so bili pripravljeni na odhod. Klici: Simbach, Passau, Wels — Salzburg — Villach, St. Pölten — Wien in Sumerau — Praha — so mi šli silno na živce.

Ko so mi na policijskem komisariatu temeljito pretinali žepce ter pregledali vse papirje in končno nič sumljivega našli, so me leno odslovili. Češ, bila je pomota v osebi, da naj oprostim, ker so pač vršili le svojo dolžnost.

Medtem pa se je brzovlak začel pomikati dalje. Stekel sem proti njemu in sem k sreči brez nezgode skočil na stopnice zadnjega voza. Voz pa je bil tako nabito poln ljudi, da nisem mogel odpreti niti vrat, ker so jih radi varnosti potniki zaprli od znotraj. Moral sem čakati na stopnicah ugodne prilike, da pridem v notranjost voza.

Prevozili smo donavski most in brzeli dalje preko valovite Gornje Avstrije proti Solnograški. Bila je zelo lepa, a izredno mrzla noč. Začelo me je močno zebsti in to tem huje, ker nisem imel ne suknje, ne klobuka

in ne rokavic, ker sem prav vse pustil v prejšnjem vozu.

Po daljši vožnji se je vlak ustavil na večji postaji. Sprevednik, ki me je opazil na stopnicah že vsega premrlega, me je opozoril, da lahko dobim sedež v vozu II. razreda, če doplačam razliko v voznini. Poslušal sem se te ponudbe in se podal v kupe II. razreda, brez da bi mogel dobiti poprej svoje stvari iz voza III. razreda, ki je bil še vedno prenapolnjen.

Potniki kupa II. razreda me niso bili nič kaj veseli. Takoj so prekinili svoj zelo živahen razgovor. Na moji levici sta sedela dva mlada, zelo elegantno oblečena gospoda. Oni, ki je sedel ob oknu in dremal, je bil oblečen v sivo, drugi, ki je sedel poleg mene, pa v rjavo športno obleko. Nasproti njima pa je sedela mlada lepa plavalaska, poleg nje pa starejši gospod, ki je bil bržkone njen oče ali bližnji sorodnik.

Ko je vlak potegnil dalje, je začela plavalaska zopet razgovor. Dejala je: »V teh neurejenih razmerah pa človek res nikjer ni varen pred tatovi. Ravno pred nekaj dnevi«, — je nadaljevala »je mojemu stricu v nekem hotelu nekdo ukradel zlato uro in ves denar, tako, da ni mogel poravnati niti hotelskega računa.« Razgovor je postajal vedno živahnejši. Vsak je vedel povedati kak drzen podvig rafiniranih tatov, katerim oblasti ne morejo priti do živca. »Da«, je povzel besedo gospod, ki je sedel poleg mene, »res je, da se dan za dnem dogajajo drzne tatvine povsod in ob vsakem času. Temu pa so ljudje krivi sami, ker ne pazijo na svoje imetje. So ljudje, ki povsod brezskrbno zaspijo, akoravno ne vedo, s kom imajo opravka in s kom potujejo. Poglejte tega mladega gospoda ob oknu,« je nadaljeval, »poglejte ga, kako brez skrbi spi.« »Ali ga poznate?« — je vprašal stari gospod.

»Seveda! Poznam ga. Skupaj sva doma, skupaj sva pohajala na srednje in visoke šole in skupaj sva se sedaj mudila v važnih trgovskih zadevah v Nemčiji in Češkoslovaški. Oto je bil vedno tak. On ima vedno dosti denarja. Sreča njegova je, da ima v meni dobrega in poštenega tovariša, na katerega se lahko popolnoma zanese. Kaj bi bilo, ko bi tu

namesto nas sedeli tatovi in mednarodni zločinci?«

»Pa se bo morda enkrat le opekela«, je pristavila mlada dama.

»Seveda se bo«, je dejal stari gospod.

»Dajmo, ustrašimo ga«, je dejal mladi elegant. »Jaz mu bom tu v vaši navzočnosti vzel iz žepa ves denar, ki ga ima pri sebi. Denar bomo skupno prešteli, nakar se bom jaz za nekaj minut odstranil na hodnik. Vi pa ga medtem zbudite, previdno vprašajte kako je spal, kam potuje in če morda kaj ne pogreša?«

Vsi smo se čudili duhoviti domisljici mladega gospoda. Radovedni smo bili, kako bo izvršil drzen trik, brez da bi se njegov prijatelj zbudil.

Gospod, ki je to predlagal, pa je rahlo z mirno in sigurno roko segel v notranji žep suknjice spečega sopotnika in ne da bi se ta ganil, je izvlekel lepo rejeno listnico, natančno preštel denar vpricho nas in počasi odšel na hodnik.

Vlak se je bližal Salzburgu. V vozu je začelo postajati živahno. Potniki so se pripravljali na odhod. Hiše in palače so se gostile bolj in bolj. Električne luči so obsevale okolico vedno močneje. Vozovne zavore so jele škripati in končno je brzovlak obstal na postaji deželnega glavnega mesta.

Mlada plavalaska sedeča pri oknu, je zbudila spečega sopotnika. Ljubeznivo ga je vprašala, kako je spal, kam potuje in če morda kaj ne pogreša? Gospod si je menceal oči, parkrat je pošteno zazhal in nato je damo začuden vprašal, zakaj mu je stavila tako vprašanje?

Ko mu je dama lepo pojasnila, kako so na njem fingirali tatvino, da ga je dozdevno okradel njegov prijatelj in sopotnik, je mladi gospod prebledel, segel v žep in obupno zakričal:

»Lopov mi je ukradel ves denar. On ni moj prijatelj, še manj rojak in sošolec. Jaz ga ne poznam, ker ga prej nisem nikdar videl v svojem življenju.« Okradeni je kot divja zver planil iz kupa, da bi zgrabil lopova, ki mu je na tako zviti način izmaknil vse premoženje.

Toda prebrisanec je medtem izginil kdo ve kam v jutranji mrak.

akcijo in reakcijo je tako rekoč odvisno, kako se bo prav za prav nesreča iztekla. Če je kdo duha prisoten, se bo v vsakem položaju hitro znašel in se po možnosti hitro rešil. Tak človek, ki se hitro znajde, ima časovno kratko reakcijo in mu lahko zaupaš nevarna dela, ker obvlada z živci svojo okolico in svoje telo. Delavec, ki ima svoja čutila ali živce v redu, bo pri ustrezajočem stroju le redkokdaj utrpel telesno poškodbo, medtem ko je oni, pri katerem so čutila okrnjena in živčni ustroj prepočasen v svoji funkciji, mnogokrat izpostavljen nesreči.

Na podlagi pridobljenih poškodb in izkušenj se časovna reakcija sigurno zmanjša. Žal ne pri vsakem enako. Če bi se dalo doseči z vajo, da bi postala časovna reakcija manjša, bi vsakdo lahko vozil motorna vozila, acropplane, stroje itd. Vsakdanje življenje in nevarnosti, ki silno ogrožajo naše telo, izurijo naša čutila in živce tako, da že kar podzavestno izvršimo pri neki poškodbi uspešen protigib. Tak podzavesten protigib imenujemo refleks, gibanje pa reflektorično. Iz opisanega je razvidno, da je za nezgode eminentne važnosti časovna reakcija na eni, na drugi strani pa refleksi.

Dejstvo je, da je časovna reakcija pri našem delavcu, posebno pa pri onem, ki je bil poprej zaposlen na domači grudi, neskončna. Koliko zatega časa preteče, preden se ta zaveda nevarnosti, ki preti njemu in njegovim sodelavcem. Čeprav ima morda zdrava čutila, mu manjka neka izvežbanost v živčnem sistemu, morda obstoja pri takih že od rojstva manjša občutljivost in vodljivost živčevja in možganov. Prej ali slej se bo tudi v naši industriji obveljal rek »Vsak stroj rabi celega in pravega možga«. Na vsako odgovorno mesto moža z zdravimi čutili in ustrezajočimi živci, to bo prej ali slej parola, če bo hotela KID ščititi svoje in interese svojih delavcev. Le tako se bo znebila neprijetnih odgovornosti ob prilikah kake nesreče pred sve-

tom in sodiščem. Uverjen sem, da se bo število nesreč na polovico zmanjšalo, če se bodo ti faktorji upoštevali.

Vseh nezgod nikoli ne bomo mogli preprečiti. Ali značaj nezgod bo lažji in številno manjše. Če se zgornjemu nasvetu, torej izberi pravega moža, pridruži še tehnična popolnost varnostnih naprav, mislim, po nezdah sodeč, da bi bilo v tem pogledu še marsikaj ukreniti.

Marsikdo utрпи nezgodo na cesti, v hribih, pri smučanju in vendar ni deležen kakih dajatev ali podpor od bratovske skladnice. Za nas so predvsem važne obratne nezgode. Na slednje se je zakonodavec ozrl, hotoč tem nesrečnikom v izdatni meri pomagati. Kratko povedano, je obratna nezgoda časovno omejena poškodba, ki jo je utrpel zaposleni delavec ali delavka pri delu ali pri poslu, ki ga je upravljal po podjetnikovem nalogu ali po nalogu njegovega predstojnika ali v interesu posla. Ravno tako se smatra za obratno nezgodo ona poškodba, ki jo utрпи na redni ali najkrajši poti od stanovanja na delo in nazaj. Obratna nezgoda je bila sprva mišljena ostro časovno omejena, torej padec s prelomom rok ali nog, ali pa urezanje rane, zmečkanine itd. Kmalu pa se je pojem o obratnih nezdah razširil tudi na zastrupitev s svincem, fosforom in strupenimi plini.

V zadnjih desetletjih se je zgoraj omenjenim obratnim nezdah pridružila še ena nova, ki pa žal pri nas v Jugoslaviji še ni uzakonjena. To so prašna obolenja — pljuč ali pneumokonioza. Najbolj nevarna je silikozna pneumokonioza, ki je povzročena od prahu kremenjaka. Kremenjak se v industriji uporablja pri samotnih opekah, keramiki, čiščenju zlitin itd. Kremenčev prah je tako droban, da ga vdihavamo, prihaja v najfinejše predele pljuč, kjer pa se ne raztopi, temveč kot drobna gliva draži pljučno tkivo in povzroča kronično vnetje.

Blagajna, predvsem bolniška in ne-
zgodna, je zrasla iz neke notranje potre-

be, pomagati onemu nesrečniku, ki je zastavil vse svoje sile v dobrobit podjetja, ki je zbolel ali pa utrpel pri delu nezgodo. To človekoljubno delo izvršuje v polno zadovoljstvo skozi desetletja na Jescnicah krajevna bratovska skladnica. Bratovska skladnica nudi ob prilikah nezgod brezplačno zdravniško pomoč, zdravila, pomožne priprave za zdravljenje, zdravljenje v drugih bolnicah in toplicah, hranarino za čas zdravljenja za 4 tedne iz bolniške blagajne ter od 1. dne 5. tedna do konca 10. tedna po nezgodi hranarino iz nezdne blagajne ter od 1. dne 11. tedna po nezgodi do končnega zdravljenja 100 % rento. Zdi se mi važno, da je vsak delavec točno informiran o nezdnem zavarovanju. Želeti bi bilo, da bi se vsakdo seznanil s VII. poglavjem pravil bratovske skladnice o nezdni blagajni.

GOSPODARSKE ZANIMIVOSTI

Zenica - Ljubija - Vareš — 800 milij. din.

Na drugem mestu poročamo o nameravani fuziji železarske industrije v Zenici in železarskih rudnikov v Ljubiji in Varešu v eno podjetje. Jugoslovanski kurir poroča, da se dela sedaj na velikem načrtu razširjenja vseh treh podjetij, tako, da bo nastala iz teh združenih podjetij eno največjih železarskih podjetij v Evropi. Ves načrt naj bi se izvedel v dveh do treh letih. Vrednost novih investicij naj bi iznesla po predračunih okrog 800 milijonov dinarjev. Ker je bilo v zadnjem letu v Zenici in v Varešu investiranih že 200 milijonov dinarjev, bo vrednost novih investicij znašala 1 milijardo dinarjev.

Slovenski učitelj izumil nov lak. Slovenski učitelj g. Rajner je patentiral pri ministru trgovine in industrije svoj patent laka, ki je elastičen. Elastičnost laka omogoča lakiranje vseh vrst predmetov in tudi takih, ki se zavijajo ali upogibajo, ker se lak ne lomi in ne lušči. Za ta izum vlada v gospodarskih krogih precejšnje zanimanje. Nova vrsta laka

Spomini na naše izletne prireditve

Obratovodja meh. in elektr. obratov inženir Sauer in knjigovodja g. Pavšič med svojimi izletniki na največjem letošnjem izletu

Tehnični ravnatelj inženir Dostal je posetil izletnike. Poleg njega organizator in šef inspekcije dela KID inženir Petrovič med nagovorom

Največji izlet je posetil tudi kontrolor g. Zwetko

se nazivlje »Pokost« in se lahko uporablja in meša z vsako barvo. Lakirali bomo lahko tudi papir.

100 milijonov dinarjev za nabavo tračnic. Med prometnim ministrstvom in upravo Zenice se vršijo dogovori za nabavo žel. tračnic. Do sedaj smo veliko te robe nabavljali iz inozemstva. Uvoz bo radi nove železarne sedaj zmanjšan in se omenja že znesek 100 milijonov dinarjev za naročila tračnic v Zenici.

Španija je bogata zemlja. List »Borovo« prinaša zanimivo karto, ki prikazuje rud. bogastvo Španije. Tam vidimo, da pripada po sedanjosti frontni nacionalistom nekaj več rudnikov, kot pa republikancem. Francovo ozemlje obsega 4 kraje z železnimi rudniki, 2 kraja s premogovniki, 2 kraja z rudniki cinka, 2 rudnika srebra, dalje rudnike za baker, grafit, svinec, za živo srebro itd. Republikanci pa imajo v rokah že mnogo manj rudnih polj. Ti rudniki so najbrž tudi krivi, da imajo tuje velesile toliko interesa na Španiji. Vseeno, kako bo končala državljanska vojna v Španiji. Gotovo je samo to, da bo španskemu narodu prinesla novih dolgov, ki bodo morali biti plačani z rudnim bogastvom.

Povečana proizvodnja železa v Bilbao. Ni še dolgo, ko je Franco zavzel Bilbao. Tam so v okolici bogati železni rudniki. Prodnika železa je znašala v juliju 20.000 ton, v avgustu že 42.000 ton, v septembru 57.000 ton in v oktobru 60.000 ton. Kakor v Bilbao, tako raste proizvodnja železa povsod v Španiji, kar znači, da morajo že sedaj z železom odplačevati dolgove, saj gre večina za izvoz.

Italijani in Nemci v Abesiniji. Poročali smo že, da je ustanovljeno društvo za eksploatacijo Abesinije, predvsem rudnega bogastva. V Abesinijo je odšla že strokovna komisija, ki raziskuje terene. Najbolj se seveda zanima za zlato. Nemci so dali 49 % kapitala, Italijani 51 %. Ta podjetnost bo dala ljudstvu zaslužka, saj že sedaj beremo, kako pošiljajo Primorski Slovenci domov lepe vsote denarja.

Koliko ljudi dela v industriji na Poljskem. Leta 1921. je štela Poljska 27 milijonov prebivalcev. Od teh jih je 17 milijonov ali 64 % delalo v poljedelski stroki. Leta 1935. je štela Poljska že 35 milijonov prebivalcev. Od teh je delalo 20 in pol milijona v poljedelski stroki. Prebivalstvo je torej naraslo za 8 milijonov, od teh pa je našlo dela na polju le 3 milijone. 5 milijonov je šlo v industrijo. Poznano je, da Poljaki silno radi delajo v industriji in hodijo tudi v druge države, četudi imajo doma silno bogato zemljo, ki kar gnije v rodovitnosti.

Kupimo, če kupite. Tako pravi vsaka pametna država, ki hoče dobro gospodariti v zunanji trgovini. Tako je rekla tudi Poljska. Poljska bo kupila 250.000 kg našega tobaka, če bo smela zanj dobaviti železniški material. To se pravi, da bodo poljski kovinarji kadili jugoslovanski tobak, ko bodo za nas izdelovali žel. material ali z drugimi besedami: ljudstvo si pač med seboj pomaga, kakor ve in zna.

48.000 inozemskih delavcev v Nemčiji. Poznano je, da je v Nemčiji brezposelnost silno padla. Inženirji in tehniki, ki so morali prej prijemati celo za natakarske posle, so sedaj vsi zaposleni. Poljedelskih delavcev na Nemčiji manjka, zato je poklicala brezposelno ljudstvo iz drugih držav. 20.000 delavcev je prišlo iz Avstrije, 12.000 jih je priromalo iz rodovitne Poljske, 11.000 so dali Čehi, 3000 Madžari in 2000 Jugoslovani. V Franciji pa je naših ljudi na poljskih delih še več.

Zenica-Vareš-Ljubija eno podjetje. Železarski trust Zenice bo po izjavi ministra dr. Kujundžića resnično ustanovljen. Izvršena bo fuzija industrije železa v Zenici in železnih rudnikov v Varešu in v Ljubiji. Država bo železne rudnike prodala Zenici, v Zenici pa si bo obdržala vse akcije. Torej samo formalna združitev.

OBVESTILA

Sodelavcu, ki nam je poslal sestavek o železarstvu v Kropi, se zahvalujemo za trud. Sestavek bo priobčen v novoletni številki.

Slike, katere so nam odstopili nekateri sodelavci, bomo vrnili po novem letu. Prav tako bo uredništvo redno vračalo vse posnetke, ki bi jih sodelavci odstopili za priobčitev v našem listu.

UMRLIM SODELAVCEM

Smolej Jernej †

V nedeljo dne 14. novembra je umrl naš sodelavec Jernej Smolej v 57. letu starosti. Bil je mnogo let zaposlen kot varilec pri talni peči na grobi progi na Javorniku, katero službo je opravljal v popolno zadovoljnost svojih predpostavljanih. Bil je zaposlen pri nas nekaj mesecev manj kakor 35 let. Misli je, da, ko dopolni to dobo, stopi v tako težko pričakovani pokoj in da jesen svojega življenja preživi v miru in počitku. Toda zavratna bolezen, kateri je že dolgo kljuboval, ga je pred enim mesecem položila na bolniško posteljo, s katere ni več vstal. Pokojni je bil iz znane Čopove rodbine na Koroški Beli. Zapušča žalujočo vdovo in dva že odrasla sinova. — Preostali naše sožalje!

Urbanc Janez †

Pred kratkim se je za vedno od nas poslovil tudi Urbanc Janez, doma iz Lepih Cerkelj. Pri železarski industriji je delal 7 let — vedno poslušen in marljiv. Zapušča ženo in otroka. Sodelavec, počivaj v miru!

Intihar Peter †

Pred nekaj dnevi smo pokopali šele 34 letnega Intiharja Petra. Nikdar ni bil bolan, vedno priden in dobre volje. Pobralla ga je pljučnica. Doma je bil iz Želimelj. Zapušča ženo in dva otročka. Sodelavec, počivaj v miru!

Odšli so od nas vsi prerano. Vsem prizadetim naše sožalje, njim pa, ki so se za vedno poslovili, večni mir in pokoj.

ZA DOBRO VOLJO

Strogost vratarjev KID

Zdravnik: Kaj pa je z vašim očesom?
Kovinar: Kos caglja mi je padel v oko.
Zdravnik: Kako pa ste mogli mimo vratarja, da tega ni opazil

Oprema gasilske čete.

Gasilec: Gospod poveljnik, kazina gori, gori...

Poveljnik: No, naj pa gori, zato pa smo gasilci tu.

Gasilec: Vse drugo nadstropje je že v ognju.

Poveljnik: Počakajte, da bo začelo goreti prvo nadstropje, saj itak nimamo lestve, da bi mogli gasiti v drugem nadstropju.

Za dobro voljo.

Prvi otrok paca po blatu na dvorišču in ga meče na kup.

Drugi otrok: Kaj pa delaš Janezek?

Prvi otrok: Saj vidiš. Tovarno gradim. Tu je martinarna, tu cevarna, tam mehanična itd.

Drugi otrok: Ja, kje pa je tisti hudi paznik?

Prvi otrok: Za tega pa mi je že blata zmanjkalo.

Škric: No, kaj pa brodiš po tej gnojni jami?!

Kmet: Telovnik mi je padel notri.

Škric: Ali je bil tako lep, da ga boš potegnil iz gnoja?

Kmet: Ne, za telovnik mi ni dosti, bil je ves raztrgan. Le malico sem imel v njem.

Med prijateljicama.

Kako pa ti je moja najnovejša fotografija všeč?

Imenitna je! Taka bi morala biti ti v resnici.

Zakonska idila.

Poslušaj moziček, zapazila sem, da mi je zmanjkala svilen srajca in ena kombineža. Stavim kaj, da mi je oboje ukradla sobarica Ana.

Kakšna pa je tvoja kombineža? vpraša mož.

Modra, svilena.

Mož flegmatično: Je že dobro, bom pogledal.

V sedanjih hudih časih.

Zelo mi je žal, toda odpustiti vas moram iz službe.

Kako to, gospod ravnatelj? Saj vendar nisem nič naredil.

Prav zato!

Ubogi oče.

Moški so siromaki, zlasti če so poročeni.

Mali Mihec pride v sobo:

Oče, križanko sem že skoraj rešil. Samo zadnja beseda mi še manjka.

Potem pojdi pa k mami.

Opreznost.

Mac Intosh je šel k zobarju. Zdravnik mu je pregledal čeljusti in ugotovil, da mu mora izdreti dva kočnika.

»Bolelo bo«, je menil zdravnik. »Dobro bi bilo, če vas omamim.«

Mac Intosh je začel krčevito stikati po žepih.

»Saj ne terjam plačila vnaprej«, je vljudno odmahnil zobozdravnik, in pripravil instrumente.

»Ne iščem zato denarja«, je zagodrnjal Mac Intosh. »Samo preštel bi ga rad, preden me omamite.«

LISTNICA UREDNIŠTVA

Velika pomota se je pripetila pri prestavi sestavka, ki smo ga priobčili v 27. številki »Tovarniškega vestnika« izpod peresa obratovodje žičnih obratov g. dir. Schüllerja. Napaka pa je na srečo tako velika in tako očitna, da so jo lahko in takoj opazili vsi cenjeni čitatelji, posebno še, ker je v sestavku absolutno samo govor o obratu žarilnice. Mesto kaljenje, kaliti, kalilnica mora v sestavku stati povsod **žarjenje, žariti, žarilnica, žarilne peči** itd. Pojem kaljenja je čisto nekaj drugega in bomo o tem spregovorili še v našem listu. Prosimo vse naše cenjene sodelavce in čitatelje lista, da nam to napako pri predstavljanju po prevajalcu nestrokovnjaku in spregled uredništva to pot blagohotno oprostijo. Prav tako prosimo uredništvo avtorja sestavka, da zamenjavo besed pri predstavi blagohotno oprostijo. Današnji sestavek v nadaljevanju ima že pravilne izraze.